

RADMILA
POPOVICI

RECONSTITUIRI CU
ILEANA POPOVICI

DOXOLOGIA
Iași, 2026

Suntem Prutul sângelui care apă nu se face.

Radmila Popovici

Stop-cadru

Radmila Popovici

August, 2012. Florișoia Veche sărbătorește 370 de ani de la atestare. Atmosferă de sărbătoare, invitați de onoare, artiști, copii îmbujorați, gospodari și gospodine la un loc, miros de bucate din cuptoare și bucuria revederii cu întregul sat, cu oamenii lui „Bună ziua!” și „Doamne-ajută!”. În curtea mătușii Ana de lângă școala unde va avea loc festivitatea, e mare însuflețire, cu multe chipuri dragi. Dau cu ochii de ea. Solară, magnetizantă... Necunoscuta atât de cunoscută! Suntem prezentate una alteia de verișoara Veronica, deși sângele a făcut să ne recunoaștem înainte să ne aflăm numele. Nu ne-am mai dezlipit una de cealaltă până la asfințit! Ne țineam strâns de mâini, ca după o lungă și nedreaptă despărțire – așa cum, de fapt, fusese. Cuvintele se roteau caleidoscopic în câmpul strălucitor al privirilor, creând o stare de grație deplină, conectată instantaneu la o nouă sursă de sensuri.

Ea este Ileana Popovici, mătușa mea pe linie paternă, care, după mai multe încercări, a reușit să-și cunoască neamul, reîntregindu-l. Nu știam nimic una despre alta. Trebuia s-o luăm de la un capăt fiecare, descoperind, pas cu pas, mai multe înrudiri, îngemănări de gândire și de simțuri. Din acea zi, râurile, dealurile, hotarele nu ne-au mai stat în cale. Ne-am reînnodat din rădăcini și așa va fi până dincolo de noi!

Preaplinul întâlnirilor noastre dădea peste margini, ori de câte ori treceam Prutul. Ne însoțea o fericire contagioasă, mai mult decât firească. Impresii amestecându-se, sublimându-se, dizolvând toate contururile trecutului, ale prezentului, ale realității și ale imaginației. „Ce-ar fi fost dacă nu ne-ar fi despărțit istoria?...”, ne întrebam. Noapți albe, zile trăite intens, lacrimi și hohote de râs, cântece, povești și taine împărtășite. Nu mi-a permis să folosesc pronumele de politețe, deși prin părțile noastre ne adresăm adulților numai cu „dumitale”, „dumneata”, „matala” sau „dumneavoastră”. A insistat pe simplul „tu” care ne-a așezat alături, mai aproape. Pentru că Ileana Popovici este omul lângă care, cu bune și cu rele, te simți acasă.

August, 2015. Aer irespirabil. Microbuzul Chișinău-București, camera video, mierea de la Florițoaia, încrederea și inima mea palpitând – toate se îndreptau spre Buturugeni, spre casa părintească a Ilenei. Odată cu poarta, mi s-a deschis o lume în care aș fi rămas și, într-un fel, am rămas pentru totdeauna. M-au primit și m-au îmbrățișat toți și toate: ograda, grădina, pomii, păsările, casa plină de povești, patul cu așternuturi brodate, vecina Maria, pisicul Mișu, cățeei... Ce răsfăț! Cafea, risotto, șpriț, salate cu roșii și ardei din grădină, mici și alte bunătăți pregătite de Tudor pentru fetele lui, de nedezipit, de la „Ai ajuns, nepoțico!” până la „Pe curând, scumpa mea!”. Diminețile cu rouă, în curte, sub nuc și serile până la ațipitul greierilor le-am savurat într-o suflare și tresăltare continue. Cinci zile de călătorii fascinante în timp și-n spațiu, în universul magic al unui om dintre oameni, între oameni și mai ales pentru oameni. Un film biografic-muzical-artistic, un serial care trebuie parcurs cu încetinitorul, cu stop-cadre și reluări cu sufletul la gură. Starea de grație în fața ecranului transparent al unui suflet plin de culoare. Ore prefăcute în ani, zile prefăcute într-un destin privit concomitent din exterior și din interior, apoi rețrăit la puterea a

doua. Pierdute printre fotografii și icoane, înșirând amintiri pe care să le purtăm sub pleoape, pe buze, pe filele cărții.

Cititorule drag, primește aceste mărturisiri ingenuie, transcrise cu expresia, conținutul și fluența neprefăcute, asemenea ființei care le-a trăit într-o viață cât zece.

Reconstituiri cu Ileana Popovici

Ileana Popovici: Să ne relaxăm!

Radmila Popovici: „Viața bate filmul”... Chiar așa? Ileana Popovici știe ce este filmul. Cum este filmul vieții tale? Sau cum sunt seriile, fragmentele cele mai memorabile despre care ai vrea să ne povestești? Să ne imaginăm o sală plină de spectatori în așteptarea derulării poveștii actriței, artistei, a omului Ileana Popovici.

Prefer un film al vieții sincer mai mult decât un spectacol, pentru că orice poveste dintr-un film este aproape de realitate, este inspirată dintr-o viață, dintr-un moment, dintr-o întâmplare și mă gândesc să derulăm povestea mea ca pe un film. Unul care să fie filmul vieții mele! Îmi place cum sună. Sau... nu știu. M-aș bucura să iasă ceva frumos, interesant, cât mai aproape de adevăr, pentru ca acei care citesc sau asistă imaginar la povestea noastră să nu se plictisească.

Mi se pare firesc să încep cu familia mea – de unde vin, cum am ajuns și de unde am pornit, pentru că este într-adevăr nu doar o poveste, ci o parte din istoria neamului românesc, mai ales că ai mei l-au iubit cu împătımire. Voi începe cu tata, preotul stavrofor Valentin Popovici, care a venit din Moldova de dincolo de Prut, din comuna Florițoaia Veche, de lângă Ungheni. Un sat frumos, pe care Dumnezeu m-a ajutat să-l pot vedea acum trei ani – foarte

târziu, dar totuși... M-am legat mult de Florițoaia, pentru că e un sat ca-n povești, așezat lângă o pădure imensă, cu niște dealuri de vis. Când am fost acolo, mi l-am imaginat pe tata, copil în Florițoaia anilor 1911. S-a născut într-o familie de intelectuali. Bunica era învățătoare, iar bunicul – cantor la biserică. Numele Popovici vine de la bunicul Ion Popovici, iar bunica era din familia Plămădeală și se numea Elena. Acolo s-au născut cei doi copii ai Elenei Plămădeală-Popovici. Bunica mea – am o fotografie, am să ți-o arăt – era frumoasă și distinsă. Din păcate, în 1916, în timpul Primului Război Mondial, a făcut febră tifoidă și a murit. Astfel, tata a rămas orfan de mic.

Câți ani avea atunci tatăl Valentin?

Tatăl meu s-a născut în 1911. Avea numai cinci ani. Să știi că acest lucru l-a urmărit întotdeauna. Este foarte importantă copilăria în viața unui om. Tata și-a amintit mereu de mama lui, pentru că a avut și o mamă de-a doua – o femeie deosebită, foarte blândă, care l-a iubit. Dar imaginea mamei care i-a dat viață l-a urmărit până în ultima clipă și chiar mi-a povestit înainte de a pleca la ceruri: „Astă noapte am visat-o pe mama, care zicea: «M-am bucurat mult că te-ai făcut preot, așa cum mi-am dorit eu!»”. Deci i-a fost scris să devină preot. A urmat Seminarul din Iași și a ajuns un preot cu dăruire, cu vocație, fidel acestei chemări. Iar pentru că a fost atașat și extrem de serios în tot ce a făcut, a avut mult de suferit, căci așa se întâmplă cu cei foarte cumsecade. În Moldova de dincolo de Prut, unde oamenii erau credincioși, a primit prima parohie în comuna Copanca, de lângă Nistru.

Mama mea vine din familia Harnaj, comuna Baimaclia, lângă Căușeni. Bunica mea, Olga Dolgaia, mama mamei, venea, cum spunea ea, „din satu’ așa unde când treșe’ parahodu’ („vaporul”) se auze’ petușocu’ („cocoșul”) cântând în trii gubernii”. Era satul

Oxântia, de pe malul Nistrului. Bunicul, Dumitru Harnaj, era un bun agricultor și pasionat de vița-de-vie, pomi și stupărie. Totodată – ca să vezi!, a fost și preot în satul Baimaclia, unul îndrăgit, pentru că și acum sătenii se închină la mormântul bunicului din curtea bisericii din Baimaclia. Mi-au povestit oamenii din sat că bunicul a participat la construirea bisericii în cămașă și ițari, la rând cu țăranii. Există și azi pomii sădiți de el. A fost un preot gospodar, legat de comunitatea satului. Mama mea, fata cea mică a preotului Dumitru Harnaj, a fost inginer agronom și a fost îndrăgostită de meseria ei. Numele mamei mele este Nina Neonila Harnaj.

Și ceilalți copii?

În familia Harnaj din comuna Baimaclia s-au născut cinci copii, iar băiatul cel mai iubit din familie a fost Veaceslav Harnaj, care mai târziu a devenit om de știință și a făcut mai multe cercetări în domeniul hidrotehnicii. A fost președintele Federației Internaționale a Asociațiilor de Apicultori (Apimondia) timp de 20 de ani. După cum vezi, mă trag dintr-o familie de oameni de la țară, intelectuali, patrioți, iubitori ai neamului românesc. În acest spirit am crescut. Părinții mei s-au refugiat în România de două ori: în 1940, la prima cedare a Moldovei de dincolo de Prut, și în 1944. Bunicul n-a mai ajuns în România, pentru că a fost omorât.

Bunicul Ion Popovici?

Da. Bunica Maria de la Florițoaia, cea de-a doua mamă a tatălui meu, și bunicul au fost deportați în Siberia în 1940. Au fost ridicați din sat, de pe câmp, de pe unde s-a nimerit. Bunicul nu s-a mai întors niciodată și nu știm nici până acum unde și cum a dispărut. Însă bunica s-a întors din Siberia, de la Tomsk, după 15 ani și ne-a povestit multe. Oricum, nu ne-a spus totul, pentru că oamenii